

Súd: Krajský súd Košice
Spisová značka: 1Co/205/2012
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7609214137
Dátum vydania rozhodnutia: 16. 10. 2013
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Peter Tutko
ECLI: ECLI:SK:KSKE:2013:7609214137.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Košiciach v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Petra Tutka a členov JUDr. Ladislava Cakociho a JUDr. Pavla Tkáča, v právnej veci žalobcu U. Q., bývajúceho D. W., C. C. Č.. X, zastúpeného JUDr. Františkom Pitoňákom, advokátom, so sídlom kancelárie v Spišskej Novej Vsi, Štefánikovo námestie č. 5, proti žalovanému I. Y., bývajúcemu v R., Y. Č.. XXXX/XX, zastúpenému JUDr. Jánom Spiššákom, advokátom, so sídlom kancelárie v Košiciach, Idanská č. 17, o náhradu nemajetkovej ujmy, o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Spišská Nová Ves zo dňa 16. 5. 2012, č. k. 1C/197/2009 - 110 takto

rozhodol:

P o t v r d z u j e rozsudok vo vyhovujúcom výroku a vo výroku o trovách konania.

N e p r i z n á v a účastníkom náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

Napadnutým rozsudkom súd prvého stupňa uložil povinnosť žalovanému zaplatiť žalobcovi 3.320,- eur, v prevyšujúcej časti návrh zamietol, vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania a štátu náhradu trov konania nepriznal.

Týmto rozsudkom rozhodol o návrhu na ochranu osobnosti, v rámci ktorého sa žalobca domáhal náhrady nemajetkovej ujmy v sume 6.640,- eur z dôvodu, že žalovaný spôsobil závažný zásah do práva na ochranu života a tiež práva na rodinný život tým, že ako vodič motorového vozidla spôsobil dňa X. XX. XXXX závažné poranenia jeho matke Y. Q., na následky ktorých dňa X. X. XXXX zomrela. Za tento skutok bol uznaný vinným trestným rozkazom Okresného súdu Spišská Nová Ves sp. zn. 3T/110/2007 zo dňa 27. 8. 2007 (právoplatným dňa 14. 9. 2007) zo spáchania trestného činu usmrtenia podľa § 149 ods. 1, 2 písm. a/ Trestného zákona. Žalobca ďalej uviedol, že matka bola jeho jediným blízkym človekom, pretože v roku XXXX mu zomrel mladší brat C. a v roku XXXX aj otec. S matkou žili v spoločnej domácnosti a v dôsledku jej úmrtia utrpel nenapraviteľnú citovú ujmu, ktorá sa prejavila v ťažkých depresívnych stavoch, ako aj v ochudobnení o možnosť ďalšieho vzťahu s najbližšou príbuznou. Aj napriek vážnym psychickým problémom sa nemohol liečiť v nemocnici, pretože nemal iného blízkeho človeka, ktorý by sa mu postaral o byt a o jeho iné potreby. Liečbu preto podstúpil ambulantne. Tým, že psychické problémy mal už aj v minulosti (po úmrtí brata a otca), o to viac ostal fixovaný na svoju matku. Tvrdil, že po smrti matky ochorel aj na žalúdočné vredy, pričom išlo o ochorenie psychosomatického charakteru. Zdôraznil aj tú skutočnosť, že s matkou sa podieľali na nákladoch domácnosti, keď jeho matka poberala starobný dôchodok vo výške 10 000,- Sk a tiež vdovský dôchodok. Po jej smrti zostal bez tohto príjmu, čím sa podstatne zhoršila jeho finančná situácia. V závere uviedol, že v roku 2008 sa oženil a z jeho manželstva pochádzajú dve maloleté deti. Deti sa pýtajú na svoju babku, a tým, že žalovaný spôsobil jej smrť ich ochudobnil o možnosť spoznať svoju starú matku.

Z výsledkov vykonaného dokazovania mal za preukázané, že konaním žalovaného došlo k úmrtiu matky žalobcu a za tento skutok bol žalovaný uznaný vinným za prečin usmrtienia spáchaný z nebanlivosti. V čase dopravnej nehody žalobca žil so svojou matkou v spoločnej domácnosti a navzájom si boli životnou oporou po tom, čo prekonalí úmrtie brata žalobcu i jeho otca. Spoločne hospodárili a po úmrtí matky žalobcu postrádal matkin príjem. Je teda nesporné, že konanie žalovaného spôsobilo zásah vybočujúci z rámca daného platnými právnymi predpismi pri občianskoprávnej ochrane osobnosti a ide o neoprávnený zásah (v zmysle ust. § 13 Občianskeho zákonníka). Takýto zásah do práva na ochranu osobnosti žalobcu spočívajúci v obmedzení jeho súkromného a rodinného života považoval za tak závažný, že žiadna z morálnych foriem zadostučinenia nemôže byť na mieste. Uzavrel, že zásah do osobnostnej súkromnej sféry žalobcu je bezpochyby takým aspektom pre priznanie práva na nemajetkovú ujmu v peniazoch, aký predpokladá ustanovenie § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Jeho následky sú nereparovateľné a náhrada nemajetkovej ujmy, ktorá žalobcovi vznikla, môže však byť poskytnutá v peniazoch, čím bude aspoň prispieť k zmierneniu vzniknutého stavu. Pri stanovení samotnej výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch súd prvého stupňa jej výšku určil voľnou úvahou, avšak s prihliadnutím na zákonné kritériá závažnosti vzniknutej ujmy a okolností, za ktorých došlo k neoprávnenému zásahu do osobnosti žalobcu. Vychádzal zo skutočností, že žalobca bol na svoju matku fixovaný a s matkou veľmi dobre vychádzali. Po jej smrti ostal bez najbližšieho blízkeho príbuzného a dostal sa do zlého psychického rozpoloženia a bol aj ľahkou možnou obeťou ďalšieho prípadného protispoločenského konania s následnou možnosťou straty bytu. Po úmrtí matky bol odkázaný na starostlivosť psychiatra, a až následne nadviazal vzťah s terajšou manželkou, s ktorou si spoločne vybudovali rodinu a došlo k ustáleniu jeho zdravotného stavu. Zásahom žalovaného došlo k porušeniu práva žalobcu na súkromie a tiež práva na jeho rodinný život. Pri rozhodovaní o výške nároku zohľadnil, že žalovaný skutok, pre ktorý bol odsúdený, nespáchal úmyselne, žalobcovi sa ospravedlnil a svoje konanie oľutoval. Zbral do úvahy aj sociálnu situáciu oboch účastníkov konania a v súhrne týchto okolností zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcovi polovicu z uplatnenej sumy. Nezohľadnil obranu žalovaného spočívajúcu v tvrdení, že sám je v zlej sociálnej situácii, keď poukázal na to, že v období od podania návrhu, vzhľadom na charakter sporu mohol predpokladať, že nárok žalobcu bude aspoň sčasti dôvodný a za toto obdobie si preto mohol vytvoriť finančnú rezervu a to aj za účinnej pomoci rodiny. Z dôvodov, ktoré sú vyššie uvedené určil splatnosť priznanej sumy v lehote do 90 dní od právoplatnosti rozsudku. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol.

O trovách konania rozhodol podľa ust. § 142 ods. 2 O. s. p. s tým, že každý z účastníkov mal úspech aj neúspech v jednej polovici uplatneného nároku, preto uzavrel, že každý z účastníkov znáša trovy konania sám.

O trovách štátu rozhodol podľa ust. § 148 ods. 1 O. s. p. a vyslovil, že štát nemá právo na ich náhradu, čo odôvodnil tým, že na strane žalovaného sú predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov.

Proti tomuto rozsudku súdu prvého stupňa podal včas odvolanie žalovaný. Žiadal rozsudok súdu prvého stupňa zmeniť a žalobu zamietnuť, alternatívne rozsudok zmeniť a uložiť mu povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 1.000.- euro.

Odvolanie odôvodnil tým, že žalobca v inom konaní vedenom na Okresnom súde Spišská Nová Ves pod sp. zn. 2C/37/2009 uplatnil nárok na náhradu škody vo výške 1.302,29 eura titulom náhrady nákladov v súvislosti s úmrtím matky a zo strany poisťovne Allianz - Slovenská poisťovňa, a.s. mu bolo poskytnuté plnenie vo výške 686,25 eura. Zdôraznil, že dopravnú nehodu spôsobil z nebanlivosti, pričom aj v prípravnom konaní namietal tú okolnosť, že bol oslnený protiídúcim vozidlom. Svoj skutok oľutoval a žalobca už obdržal morálnu satisfakciu vo forme právneho následku spočívajúcom v uloženom treste. Zdôraznil, že zmyslom zadostučinenia nie je úplné odškodnenie poškodeného, ani zabezpečenie zdroja obživy do budúcnosti a ani náhrada príjmov zomrelej osoby. Poukázal aj na svoje zdravotné ťažkosti, lebo v súvislosti s traumou pri dopravnej nehode utrpel opakovaný infarkt srdcového svalu, ktorú skutočnosť žiadal zohľadniť. Pozornosť upriamil aj na svoju zlú sociálnu situáciu, je dôchodca s výškou dôchodku 220,- euro a nemá žiaden majetok, z ktorého by mohol uhradiť prísudok žalobcovi v súdom stanovenej lehote.

Žalobca v písomnom vyjadrení k podanému odvolaniu žiadal napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdiť. Zdôraznil, že konaním žalovaného jednoznačne došlo k zásahu do jeho osobnostných práv a došlo k porušeniu najzákladnejšieho ľudského práva na život jeho matky. Konaním žalovaného bola narušená celistvosť rodiny, bolo zasiahnuté do rodinného a súkromného života, pričom následky sú nemenné a neodstrániteľné a teda prichádza do úvahy finančná satisfakcia minimálne v takom rozsahu, ako ju uznal v napadnutom rozsudku súd prvého stupňa. Aj výpoveďou svedkyne I.. D.M. Y. bolo preukázané, že stratou matky došlo k nenapraviteľnej ujme, ktorá mala nepriaznivý dôsledok na jeho zdravotný stav, čo potvrdil v lekárskej správe psychiater I.. Y..

Na základe podaného odvolania odvolací súd preskúmal rozsudok v napadnutej časti a konanie mu predchádzajúce podľa § 212 ods. 1, 3 O.s.p. bez nariadenia odvolacieho pojednávania postupom podľa § 156 ods. 3 a dospel k záveru, že odvolanie žalovaného nie je dôvodné.

Odvolací súd je v prejednávanej veci toho názoru, že súd prvého stupňa správne a dostatočne zistil skutkový stav veci, ktorý následne aj správne posúdil, ak dospel k záveru, že konaním žalovaného došlo k tak závažnému zásahu do práva na ochranu osobnosti žalobcu, že žiadna z morálnych foriem zadosťučinenia podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka nemôže byť namieste, ale prichádza do úvahy priznanie práva na nemajetkovú ujmu v peniazoch podľa ustanovenia § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, keď následky zásahu do súkromia žalobcu (smrť jeho matky) sú nereparovateľné, a náhrada nemajetkovej ujmy poskytnutá v peniazoch môže aspoň prispieť k zmierneniu vzniknutého stavu.

Ani počas odvolacieho konania nedošlo k zmene skutkového a ani právneho stavu, preto odvolací súd na skutkové zistenia uvedené v rozsudku súdu prvého stupňa a na právne normy, ktoré súd použil poukazuje a v celom rozsahu sa s nimi stotožňuje. Iba na doplnenie správnosti dôvodov rozsudku súdu prvého stupňa dodáva (§ 219 ods. 2 O.s.p.) :

Ústava Slovenskej republiky v článku 19 zaručuje každému právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena. Každý má podľa tohto ustanovenia právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

Tieto základné ústavné práva nachádzajú svoje premietnutie v ustanoveniach § 11 a nasledujúcich Občianskeho zákonníka, pričom predmetom ochrany je osobnosť človeka vo svojej celistvosti, ako nemotný majetok, ktorý patrí konkrétnej fyzickej osobe. Ide pritom o absolútne právo fyzickej osoby, ktoré pôsobí proti všetkým (erga omnes), t. j. proti ostatným fyzickým osobám, právnickým osobám, ako aj proti štátu. Jeho obsahom je zákaz akéhokoľvek zásahu, ktorý by bol spôsobilý vyvolať ohrozenie alebo porušenie práv, ktoré sú v tomto ustanovení uvedené príkladmo. Nároky, ktoré môže ohrozená alebo poškodená fyzická osoba uplatňovať sú uvedené v ustanovení § 13 Občianskeho zákonníka.

Fyzická osoba má preto právo sa najmä domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jej osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby jej bolo dané primerané zadosťučinenie (§ 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadosťučinenie podľa ods. 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jej vážnosť spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch (§ 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Jej výšku určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo (§ 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka).

V situácii, keď došlo k neoprávnenému zásahu do súkromia žalobcu chráneného ustanovením § 11 Občianskeho zákonníka, ktorého súčasťou je aj rodinný život, keď z objektívneho hľadiska je strata člena rodinného spoločenstva neodčiniteľnou ujmov, ktorá postihuje ostatných členov rodiny, je potom náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka primeraným prostriedkom obrany proti neoprávnenému zásahu (názor vyslovený v rozsudku Najvyššieho súdu Českej republiky za 15. júla 2005 sp. zn. 30 Cdo 2951/2004).

V prípade práva na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch súd pri určení jej výšky prihliada najmä na závažnosť vznikutej ujmy, ako aj na okolnosti, za ktorých k porušeniu práv účastníka konania došlo. Ustanovenie § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka teda neobmedzuje súd pri priznaní rozsahu náhrady nemajetkovej ujmy. Posúdenie týchto okolností ponecháva na úvahu súdu, ktorá však nemôže byť bezbrehá, ale musí spočívať na logických a legitímnych faktoch. Je nepochybné, že mantinely, v rámci ktorých by sa mala pohybovať takáto úvaha súdu, musia byť určitým spôsobom dané, pričom táto ich danosť závisí od každého jednotlivého prípadu a zároveň musí byť podmienená dôvodmi, na ktorých sa priznanie zakladá. Podstatná je jedinečnosť prípadu a s tým spojená konkrétna intenzita zásahu a jej následky. Na základe toho potom všeobecný súd rozhodne o návrhu na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch za porušenie práv a v odôvodnení svojho rozhodnutia uvedie dôvody, ktorého k vyslovenému záveru viedli (názor vyslovený v uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky za 3. septembra 2008, sp. zn. III. ÚS 267/08 - 15).

Z obsahu preskúvaného spisu vyplýva, že žalovaný bol právoplatným trestným rozsudkom uznaným vinným z trestného činu ublíženia na zdraví matke žalobcu, keď ako vodič spôsobil z nedbanlivosti dopravnú nehodu, následkom ktorej zomrela. Takýmto výrokom rozhodnutia trestného súdu je súd v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy viazaný (podľa § 135 ods. 1 O.s.p.). Tým bola preukázaná zodpovednosť žalovaného za neoprávnený zásah do práv na ochranu osobnosti žalobcu, a to do práva na jeho súkromný a rodinný život, ktorý bol smrťou jeho matky ako najbližšej (a jedinej) príbuznej natrvalo narušený. Ide pritom o objektívnu zodpovednosť, ktorá je zodpovednosťou bez ohľadu na zavinenie.

Odvolačný súd konštatuje, že súd prvého stupňa pri úvahe o výške náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka správne prihliadal tak k závažnosti vznikutej nemajetkovej ujmy žalobcu, ako aj k okolnostiam, za ktorých k porušeniu práva došlo, keď konštatoval, že žalobca po smrti brata a otca bol na svoju matku fixovaný, následkom jej smrti bol odkázaný na starostlivosť psychiatra a prihliadol aj ku skutočnosti, že neskôr nadviazal vzťah s terajšou manželkou, s ktorou si spoločne vybudovali rodinu a došlo k ustáleniu jeho zdravotného stavu. Zohľadnil aj skutočnosť, že žalovaný nespôsobil dopravnú nehodu úmyselne, žalobcovi sa ospravedlnil a svoje konanie oľutoval. V okolnostiach dopravnej nehody však nemal preukázané, že k nehode došlo v dôsledku oslnenia žalovaného protiúdcami vozidlami. Ako jednu z okolností, na ktoré prihliadal pri rozhodovaní posudzoval aj majetkové pomery žalovaného.

Ako neoprávnenú hodnotil odvolací súd odvolaciu námietku žalovaného spočívajúcu v tvrdení o jeho zlom zdravotnom stave (opakovaný infarkt myokardu), ktorý podľa jeho tvrdenia je následkom dopravnej nehody, pretože žalovaný túto skutočnosť žiadnym spôsobom súdu nepreukázal, nevyplýva ani zo skutkových zistení súdu prvého stupňa, preto pri hodnotení výšky nemajetkovej ujmy na túto skutočnosť nemohol prihliadať.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti súd posúdil odvolacie námietky žalovaného ako nedôvodné a preto rozsudok súdu prvého stupňa v celom rozsahu potvrdil (§ 219 ods. 1 O.s.p.).

Zároveň ako správny potvrdil aj súvisiaci výrok o trovách konania, ktorým súd prvého stupňa účastníkom náhradu trov konania nepriznal, aj keď z iných dôvodov, než sú uvedené v odôvodnení napadnutého rozsudku. V prípade rozhodnutia, kde výška priznaného nároku závisí od úvahy súdu, je na mieste rozhodnutie o trovách konania podľa ust. § 142 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku, kedy úspešnému žalobcovi by vznikol nárok na náhradu trov konania vzhľadom na výšku priznaného nároku. Žalobca však nepodal odvolanie voči výroku rozsudku súdu prvého stupňa o nepriznaní náhrady trov konania, keď odvolanie proti výroku o trovách konania podal iba žalovaný. Vzhľadom na zásadu viazanosti odvolacieho súdu rozsahom odvolacieho návrhu, odvolací súd nemôže zmeniť rozhodnutie prvostupňového súdu vo výroku o trovách prvostupňového konania v neprospech účastníka, ktorý podal odvolanie a v prospech účastníka, ktorý odvolanie nepodal (zákaz reformatio in peius - zmeny k horšiemu).

Odvolací súd náhradu trov odvolacieho konania účastníkom nepriznal, pretože žalovaný v odvolacom konaní úspešný nebol a žalobca náhradu trov odvolacieho konania nežiadal (§ 142 ods. 1 O.s.p. v spojení s ust. § 224 Občianskeho súdneho poriadku).

Odvolací súd rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania (podľa § 214 ods. 2 O.s.p.) s tým, že vyhlásenie rozsudku od 9. 10. 2013 bolo zverejnené na úradnej tabuli odvolacieho súdu. Rozsudok bol verejne vyhlásený na Krajskom súde v Košiciach dňa 16. 10. 2013 o 11.00 hod. v pojednávacej miestnosti č. d. 212/II. poschodie budovy Krajského súdu v Košiciach (§ 156 ods. 1 a 3 O.s.p. za použitia § 211 ods. 2 O.s.p.).

Uvedené rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Košiciach pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.